

indígena *La Cotata*; més enllà -LL- ja es torna ç: a Yésero compto tres *koçáta* (de Ruata, d'O *Statiecho* i del *Pino*). I es veu que en altre temps existí en lleonès: «isti sunt termini --- e passa el río a las *colladas de Canales*», doc. de Leon a. 1175 (MzPi., *Orig.*, 292).

Collado; veg. el meu estudi del DCEC (s. v.); en les monografies de l'Onomàsticon i en el DECH em faig càrrec del suggeriment probable que més que derivat sigui un cpt. COLLIS LATUS 'c. ample'; és possible, però, que amb aquest ètomon vagi coincidir en una part del territori, la derivació en -ATU. Ara bé el mot s'usa a la major part del territori valencià, amb un to tan popular, amb un caràcter tan general, i és d'un ús tan exclusiu, adherit íntimament al terreny, que difícilment podem dubtar que allí no és un castellanisme sinó una supervivència mossàrab. Dificultat fonètica no n'hi ha pas. Arabitzat com *kolyáto*, la -t- passava a -d- romànica, que avui generalment s'emmuideix. És el que en digueren en les enquestes toponímiques, des del Palància cap al Sud, i això amb el sentit de 'collada': fins en llocs tan muntanyencs, de llenguatge tan conservador i pur, com Barx (allí *Collao dels Caragols*, id. de *Papai*, *Alt del Colladet*, etc.); també vaig anotar el *Collao dels Adrets* a la Vall d'Ebo, el *Collao Sabata* a Alcoi, i d'allà cap al Sud ja vaig deixar de fer-ne cèdules, de tan general com és; altrament l'àrea del mot ja va començant, amb caràcter més esporàdic ben al Nord de Morvedre, sobretot des de Costur i Xodos (on lluita amb *coll*) cap al Sud (Aín, Xilxes, Vall d'Uixó), mentre que més al Nord només tinc un cas, *Els Collaos*, a Palanques.⁶

En el Pallars té gran extensió el diminutiu *colladó*. Vaig passar la muntanya des d'Alsamora a Castellnou de Montsec per un *koladó*; també a Bretui, i a Sentís per un collet petit, poc fondo, n'hi ha molts a tota la vall de Boí, especialment entre Taüll i Casesnoves; degué crear-se quan encara la -N es conservava fins a la Baixa Ribagorça, com sigui que resta, amb proclisi i dissimilació *Colladenroi* a Viacamp < *Colladon-roi*.

Collet s'usa pertot, no cal dir-ho [1037, Bast. Bass.]; ja hem vist que a Mallorca i en els Ports de Morella l'usen com a nom dels passos, a distinció de *coll* per a les prominències; l'anoto també a Culla, Benassal, Sorita, etc. D'ací el doble diminutiu *colletó*: l'usen no sols com a genèric sinó com a apel·latiu lliure, p. ex. en el Priorat (Marçà, 1935); a Taús: «Pratfranc és un *colletó*; lo *Colletó de la Portella* i lo *C. de Serrabilla* donen pas des de Caregüe cap a la Gargalla. Amb un sufix molt vivaç en valencià: «D'aquell *kulətiú* en diuen la Collada de Bastida», Estamariu (1935); en canvi és ben rar en el Principat (algun cas escadusser com *rajoliu*). També és notable el gènere en «anirà a zortir a una *collereta*», sentit a Castelladral (Bages, 1932). Hi ha excepcionalment -ANU en *lo Collà d'Ensenyat* i les *Salineres del Collà* en un poble de Ribagorça (Llastarri, 1957), però no dubtem del sentit perquè a Sopeira, en lloc d'això digueren *Collada d'Ensenyat*.

De *coll* ha de ser un derivat *colleret* 'cinglet', que

vaig sentir a Tàrbena (1963). Caractèric d'Eivissa és *escollat*, que designa alhora un portell entre turons (*S'Escollat* d'en Manyà a St. Josep, *S'Escollat de sa Canal d'en Roig* a St. Llorenç de Balàfia; *saskulát* és una 'gorja o escanyall d'una vall' a St. Carles de Peralta) i un petit freu (*S'escollat* al costat de les Illes Formigues a St. Vicent de Sa Cala, *S'Escollat de Sa Guardiola* a St. Joan de Portinatx, etc.): es pronuncia amb *l* i no pas amb *y*, per tant és derivat de *coll*, no d'*escull*. De fet en algun punt de Mallorca on ho sento com a apellatí, el mot sona *askolát* amb *o* i *l*: *s'askolát akóš* 'aqueixa collada' a Manacor (1964); també en Guasp, *IdOr.* IX, 94: «del llunyà perfil / d'aquella muntanya, / ran d'un *escollat*, / per entre dos caires la lluna guaitava». Fora de les illes només en tinc un cas, valencià, a Cullera, amb variant *de- el Descollat de Santa Marta* collet poc marcat, dalt de la muntanya de Cullera, damunt l'ermita de Sta. Marta (1962); cf. MVayreda, *Punya*, p. 106.

Trascoll: «e-ls sirvens foren tots primers, e anarent tant a avant que foren en un *trescol*, e-ls sirvens, qui anaven primés, viuren la host dels sarraïns, qui era part lo *trescol*, prés d'els --- e dixeren a-N Guillem de Moncada que 'ls sarraïns eren *de-trés lo col*, molt grans gens» (ço que explica clarament la formació *tras-coll*), Desclot, § 36 (*NCL* II, 103, 6, 7, 11); Alart dona un ex. rossellonès medieval de *trascoll* (que citaré s. v. *gandaia*); a Mallorca *as traskolát* de son Gaiard a Valldemossa; cf. en provençal: «coume un gaudre que s' escoulo / *trecolon* per li coumbo», trad. «ils disparaissent», *Calendau* (VIII, 79.7).

Trescollar, *anar a ~*: «anireu a *trescollar* allí baix» 'a parar' Rialb de Noguera, i contesten a una pregunta meua dient que *ja ha trescollat*: té també el sentit de 'ja ha passat la carena, s'ha perdut de vista' (1962). Al dept. de l'Aude hi ha tres o quatre indrets anomenats *Les Trescols* un des de 1307, un altre des de 1501 (Sabarthès).

¹ Figuradament i amb molta gràcia ens descriu Pitarra el seu *Cantador* «romàntic com un llaurer, / los cabells a *coll-y-be* / y la barba de malalt» (*Singlots Po.*, p. 96). — ² El Coll de Balaguer, entre Tortosa i Tarragona, lloc de pas obligat per als valencians que passaven al Principat, lloc perjudicat de sempre per escamots de bandolers. Però la localització en el Coll de Balaguer ja no s'aplica als *cullerats* sinó als *robadors de Balaguer*. El ms. porta *cullerat(s)* amb *u* en tots tres passatges, si bé hi ha *collerats* en dues eds. antigues del *Spill*, i Chabàs prefereix una en un cas i l'altra en l'altre, sense gaire raó. — ³ «Burriana / i al costat la host cristiana / --- / Mentres no's faça que amolle, / ni que el cap, lo Rei, *s'escolle*, / dubto que el desgust sorolle / prou apressa als rics prohombres descontentes», Ga. Girona, *Seidia*, 192 (ç'que perdi el cap, que es trenqui el cap?). — ⁴ Noms de lloc en COLLE- apareixen també com a femenins en zones ben arcaiques de la nostra toponímia: *Coll Minyana* o *Coll de Minyana* apareix com a nom d'un turonet intermedi entre altres dos un poc més alts, en